

Grenseffectenrapportage 2018

Studentendossier: De mogelijke effecten van het
'Experiment gesloten cannabisketen' op de
Euregio's Maas-Rijn en Rijn-Maas-Noord

Universiteit Maastricht

Grenseffectenrapportage 2018

Studentendossier: De mogelijke effecten van het 'Experiment gesloten cannabisketen' op de
Euregio's Maas-Rijn en Rijn-Maas-Noord

Saskia Marks
Gaia Lisi
Floor van der Meulen
Calumn Hamilton
Castor Comploj

Het Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM is de spil van wetenschappelijk onderzoek, advisering, kennisuitwisseling en trainingsactiviteiten omtrent grensoverschrijdende samenwerking en mobiliteit.

ITEM is een initiatief van Universiteit Maastricht (UM), het Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp (NEIMED), Zuyd Hogeschool, de Gemeente Maastricht, de Euregio Maas-Rijn (EMR) en de Provincie Limburg (NL).

Studentendossier: De mogelijke effecten van het ‘Experiment gesloten cannabisketen’ op de Euregio’s Maas-Rijn en Rijn-Maas Noord

Op 10 oktober 2017 werd in Nederland een uniek pilotproject gepresenteerd onder de noemer "Experiment gesloten cannabisketen". Dit pilotproject wordt geïntroduceerd om het huidige achterdeurprobleem aan te pakken. In het kader van dit project wordt gekeken naar de effecten van een potentiële legalisering van de productie van cannabis, in het bijzonder die op het terugdringen van de criminaliteit en op het verminderen van de nadelige gezondheidseffecten van de consumptie van marihuana van lage kwaliteit. Het pilotproject bestaat uit een experiment met een eindig, vooraf vastgesteld tijdsbestek waarin de teelt van cannabis onder strikte voorwaarden wordt gedecriminaliseerd. Het project zal plaatsvinden in zes à tien gemeenten in Nederland gedurende een periode van vier jaar. De exacte bewoording in het regeerakkoord is als volgt:

“Er komt wet- en regelgeving ten behoeve van uniforme experimenten met het gedoogd telen van wiet voor recreatief gebruik. Het kabinet komt daartoe zo mogelijk binnen zes maanden met wetgeving. Deze experimenten worden uitgevoerd in een aantal (middel)grote gemeenten (zes à tien). Doel van de experimenten is om te zien of en hoe op kwaliteit gecontroleerde wiet gedecriminaliseerd aan de coffeeshops toegeleverd kan worden (gesloten coffeeshopketen) en wat de effecten hiervan zijn. De experimenten worden onafhankelijk geëvalueerd, waarna het kabinet beziet wat het te doen staat.”

Deze studie voorziet in een *ex-ante* effectenbeoordeling van dit pilotproject voor twee Euregio's. De geografische focus van de afgebakende Euregio's is formeel bekend als Maas-Rijn en Rijn-Maas-Noord. De belangrijkste bevindingen kunnen worden ingedeeld in drie verschillende thema's, namelijk Europese integratie, duurzame/socio-economische ontwikkeling en Euregionale cohesie.

Met betrekking tot het thema Europese integratie kan worden gesteld dat het pilotproject de doelstellingen van vrij verkeer op grond van de EU-wetgeving niet zal bevorderen. Het feit dat specifieke gemeenten worden geselecteerd voor het pilotproject, zou kunnen worden beschouwd als een vorm van indirecte discriminatie jegens personen die diensten verlenen, zoals beschermd door de Europese wetgeving krachtens artikel 49 en 56 VWEU. Aangezien er echter gegronde redenen lijken te zijn voor de schending van de EU-wetgeving (d.w.z. vermindering van de georganiseerde criminaliteit en verbetering van de kwaliteit van in coffeeshops verkochte wiet), zou de nieuwe wetgeving op grond van de redelijkheidsregel gerechtvaardigd kunnen zijn. De geteelde cannabis kan niet vrij worden geëxporteerd en de selectie van telers zou dus mogelijk een inbreuk kunnen vormen op de vrijheid van vestiging en de vrijheid van dienstverlening.

De analyse van de mogelijke effecten van een dergelijk beleid op macro-economisch niveau in de Euregio is van cruciaal belang voor de reikwijdte van deze effectenbeoordeling. Hoewel het decriminaliseren van de productie van cannabis zelf op nationaal niveau reeds een krachtig effect zou kunnen hebben op de werkgelegenheidstrends en de belastinginkomsten, zou dit effect in de Euregio's Maas-Rijn en Rijn-Maas-Noord nog verder versterkt kunnen worden vanwege de nabijheid van de buurlanden Duitsland en België. Met name in de Euregio wordt met de deelname aan het

pilotproject gestreefd naar vermindering van het drugstoerisme en de overlast vanuit deze landen. Hoewel de drugoverlast in de stad Maastricht in de loop der jaren is afgenomen van 58 naar 39 procent, blijft deze relatief hoog ten opzichte van de rest van Nederland.

Ten aanzien van de socio-economische ontwikkeling zal de nieuwe wetgeving waarschijnlijk een gunstig effect hebben. Alleen al in 2015 zijn er in heel Nederland bijna 6000 illegale cannabisplantages in beslag genomen. Volgens de Nederlandse politie was dit naar schatting slechts een vijfde van het totaal. Aangezien 6,55 procent van de Nederlandse bevolking in de Euregio woont, zou dit impliceren dat er bijna 2000 telers actief zijn in de Euregio's Maas-Rijn en Rijn-Maas-Noord, ervan uitgaande dat de mate van illegale cannabisteelt en de daarmee samenhangende opbrengsten in Nederland onafhankelijk is van de geografische locatie. In combinatie met een schatting van het CBS dat er in Nederland € 450 miljoen wordt uitgegeven aan illegaal geproduceerde marihuana, of proportioneel € 29,5 miljoen in de Euregio, zou dit betekenen dat de decriminalisering van de marihuanaproductie in Nederland naar schatting maximaal € 100 miljoen per jaar aan potentiële belastinginkomsten kan opleveren, proportioneel € 6,55 miljoen in de Euregio. Indien de teelt van cannabis in Nederland gedoogd zou worden, zou dit bovendien een jaarlijkse bijdrage van € 6000-8000 betekenen voor elke werknemer die actief is in de cannabisindustrie, ervan uitgaande dat deze werknemer momenteel een toegevoegde waarde heeft die dicht bij de gemiddelde toegevoegde waarde in Nederland ligt.

Met betrekking tot het thema Euregionale cohesie werd vastgesteld dat de teelt, handel, verkoop en consumptie van cannabis in de betrokken jurisdicties (Nederland, Duitsland en België) illegaal is, maar dat het bezit en de teelt van kleine hoeveelheden cannabis in alle drie de jurisdicties worden gedoogd. De discrepanties tussen de verschillende wettelijke kaders zullen als gevolg van het pilotproject alleen maar groter worden. Daarnaast komen de verplichtingen uit hoofde van het internationale juridische kader onder druk te staan door de teelt van cannabis op grotere schaal mogelijk te maken. De mogelijke onverenigbaarheid met internationale verplichtingen wordt echter ondervangen door de experimentele en tijdelijke aard van het experiment. Tot slot werd er in het dossier op gewezen dat de kans bestaat dat België en Duitsland naar aanleiding van dit experiment de grenscontroles zullen intensiveren om de illegale teelt van en handel in cannabis tegen te gaan.

Het is dan ook duidelijk dat het pilotproject, hoewel het slechts een nationaal cannabisbeleid betreft, gevolgen kan hebben voor Euregio's Maas-Rijn en Rijn-Maas-Noord in termen van Europese integratie, duurzame/socio-economische ontwikkeling en Euregionale cohesie.

Gemeente Maastricht

Maastricht University

Zuyd
Hogeschool

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

ITEM is een initiatief van Universiteit Maastricht (UM), het Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp (NEIMED), Zuyd Hogeschool, de Gemeente Maastricht, de Euregio Maas-Rijn (EMR) en de Provincie Limburg (NL).

Institute for Transnational and Euregional
cross border cooperation and Mobility / ITEM

Postadres:
Postbus 616, 6200 MD Maastricht

Bezoekersadres:
Bouillonstraat 1-3, 6211 LH Maastricht
Avenue Céramique 50, 6221 KV Maastricht

T: 0031 (0) 43 388 32 33
E: item@maastrichtuniversity.nl

www.twitter.com/ITEM_UM

www.maastrichtuniversity.nl/item